

Napisani čovjek

Podboj, Mihaela

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:251:937603>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-27**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU
ODSJEK ZA VIZUALNE I MEDIJSKE UMJETNOSTI
SVEUČILIŠNI PREDDIPLOMSKI STUDIJ LIKOVNA KULTURA

MIHAELA PODBOJ

NAPISANI ČOVJEK

ZAVRŠNI RAD

Mentor:

doc. art. Marko Živković

Sumentor:

ass. Mario Matoković

Osijek, 2020.

Sadržaj:

1. UVOD.....	3
2. PROCES I KONCEPT.....	4
3. POEZIJA.....	9
4. IZVEDBA.....	13
4.1. Tehnička izvedba rada	13
4.2. Artist book i rukopis.....	17
5. ZAKLJUČAK.....	24
6. SAŽETAK.....	25
7. POPIS SLIKA.....	26
8. LITERATURA.....	27

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja _____ potvrđujem da je moj _____ rad
diplomski/završni
pod naslovom _____

te mentorstvom _____

rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranog rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog/diplomskog rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanove.

U Osijeku, _____

Potpis

1. Uvod

Ideja završnog rada kojeg ću predstaviti u ovom tekstu nastala je tijekom istraživanja pojmova - *pogled* i *materija*, te odnos jednog s drugim. Istraživanjem, kroz razgovore, čitanja i pisanja, došla sam na ideju prikaza čovjekove figure u napisanom obliku. Oblik čovjekove figure prikazujem kroz poemu koja opisuje čovjeka na temelju vlastitog doživljaja ljudskog bića i na metaforičan način. Poezijom se bavim od srednjoškolskih dana i ona me zanima kao kompatibilna disciplina za spajanje s vizualnom umjetnošću. Ideja me povela na dug proces u kojem je mijenjanje rada i mene bilo neizbježno. Zbog toga je ideja započela proces promjena i pitanje – ostaje li rad figurativan ako je okolina opisana riječima, točnije poezijom? Idejna osnova rada temelji se na pitanju figurativnosti u spoju vizualne umjetnosti i književnosti tako da su se obje grane morale prilagođavati jedna drugoj i kroz proces nastanka su rasle jedna uz drugu mijenjajući se sve do završnog rada. Nastala su tri dijela rada: videoperformans u trajanju od 2 minute, tri otiska na staklu u tehnici sitotiska (propusni tisak) i artist book u tehnici kolografije (duboki tisak) i sitotiska.

Poemu pišem na tri načina i svaki način otiskujem na zasebno staklo. Nastanku poeme „Napisani čovjek“ prethodio je videoperformans. Zbog istraživanja pojmova materije i pogleda dolazim do zaključka da pogled (naša imaginacija slike koju projiciramo zbog osjetila vida) ne može biti materija, ali ono što je ispred nas i što možemo opipati je materijalno. U svrhu razumijevanja koncepta dolazim do izvedbe videoperformansa u kojem mi tijelo pojašnjava potrebitost razvijanja rada. Tijelo smatram "najmaterijalnijim" objektom koji imam, ako ne i jedinim koji mi pripada.

Treći dio rada je artist book koji zaokružuje cjelokupnu priču. Artist book se sastoji od 12 grafičkih otisaka u tehnici kolografije (dubokog tiska) i sitotiska otisnutim na margo formatu. Otisci sitotiska na kolografiji su riječi i stihovi napisani vlastitim rukopisom koji sam psihološki analizirala kroz proučavanje grafologije – vještina koja se bavi proučavanjem rukopisa. U konačnici se rad lagano dezintegrira na što sugerira automatizam kojeg prakticiram pri izradi matrica. Također na dezintegraciju sugeriraju i dodatno otisnute riječi na otiscima kolografije (one nisu potpune) na taj način se rad pročišćuje u samoj konačnici pomoću automatizma i puštanju kontrole (na što sugerira i zadnji stih pjesme).

Ključne riječi: pogled, čovjek, pisanje, kontrola, rukopis, dezintegracija (čišćenje).
Keywords: sight, human, writing, control, handwriting, disintegration (cleansing).

2. Proces i koncept

Rad je procesualan i gledajući unatrag, vidim i kako su okolnosti utjecale na nastanak ideje te kako je završni rad bio rezultat procesa. Koncept je započeo proučavanjem pojmova pogleda i materije te oba pojma prate rad od samih početaka. Ideja se u početku razvija kroz pisanje koje često koristim prije nego li krenem u vizualni proces stvaranja rada, ili u obliku poezije ili običnog teksta. Nastojim si definirati odnos materije i pogleda, u prosincu 2019. godine, tekstem: „Okom vidimo, pogled ne možemo materijalizirati no ono što vidimo je materijalizirano. Gledanje nije materija. Ovo je prikaz nesuglasnosti i neslaganja pokreta i motiva. Ako povučemo liniju od sebe do drugog objekta, iz sredine jednako je udaljenosti do oba objekta. Narativ se uništava zbog cjelokupne udaljenosti, ali motiv ne zbog sredine. Ovaj proces počinje biti proces spoznavanja stvarnosti, stvarnosti koju gledam i nastanak moje stvarnosti.“. Time sam si htjela pojasniti da materija, u fizičkom smislu, podrazumijeva sve materijalne stvari koje se mogu percipirati osjetilima. Mišljenja sam da je gledanje subjektivna percepcija materijalnog svijeta i slika koju projiciramo je često personalizirana, subjektivna, ponekad fokusirana na detalje, pokrenuta sjećanjima i asocijacijama – i ona je neopipljiva, nematerijalna. Zatim stvaram videoperformans koji mi služi kao skica za nastavak rada. U videoperformansu u kojem također koristim automatizam pojašnjavam si što je materija mog tijela kao objekta koje na trenutke promatram u ogledalu željom da se sagledam objektivno. Dok izvodim performans tretiram svoje tijelo kao mehanizam s ciljem pronalaženja odgovora na pitanje materije i pogleda. Motiv koji stavljam u sredinu, između sebe i objekta je ogledalo, a objekt je moj odraz. Zbog promatranja odraza čovjeka (sebe) u ogledalu dolazim do ideje dualnosti tj. dvojnosti koju smatram ključnom za gledanje. Dvojnost je ključna u gledanju jer sliku koju projiciramo sagledavamo subjektivno dok ono što je ispred nas, u što gledamo, nema dimenziju naših misli i perspektive (percepcije) bez nas samih, ono je jedino materijalno prisutno. Dolazim do zaključka da sagledavamo svijet oko sebe svojom kreativnošću, subjektivnošću i osjećajima, a istom doprinosimo dualno i uravnoteženo. Doprinos je dualan i uravnotežen jer ponekad učinimo nešto krivo ili pogriješimo. Nazadovanje gledam kao jednako važan proces kao i napredak, referirajući se na refleksiju u ogledalu. Kada nešto propadne, kasniji napredak može biti kvalitetniji zbog prijašnjeg iskustva propadanja i to nastojim pokazati u ovome radu. Metafora ogledala u videoperformansu je refleksija napretka i nazadovanja. Dok izvodim performans brojim prstima, brojim pokrete po leđima i brojim treptaje. Zatim na kraju videa jednom rukom

brojim, dok drugom odbrojavam – tim kadrom prikazujem koncept dualnosti, tj. brojanja/odbrojavanja kao jednako vrijednog čina.

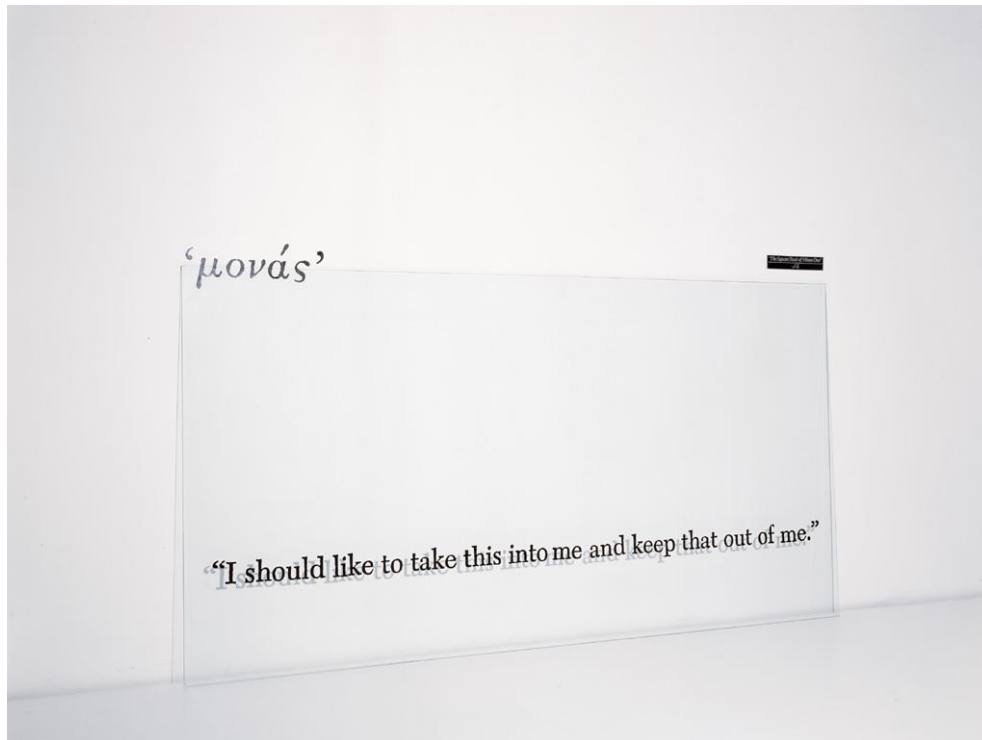
Miško Šuvaković je u *Pojmovniku suvremene umjetnosti* objasnio na koji način se u konceptualnoj umjetnosti pogled i viđenje reduciraju na pojmovno predočavanje, predočavanje u umu ili predočavanje jezikom/ u jeziku: „U konceptualnoj umjetnosti pogled i viđenje su reducirani, odstranjeni ili zamijenjeni konceptualnim (pojmovno predočavanje), mentalnim (predočavanje u umu) i lingvističkim, semiotičkim i semiološkim (predočavanje jezikom, predočavanje u jeziku). Na primjer, u postmodernoj pojavom transavangardnog i neo-ekspresionističkog slikarstva pogled se vraća tijelu koje želi, zamišlja, slika, koje gleda sliku i time kao da ga slika gleda. ... „¹. Primjerom postmoderne Šuvaković potkrepljuje koncept pogleda kao nečeg što se vraća na reducirani oblik razumijevanja pogleda kroz tijelo koje želi odgovore, zamišlja svoju stvarnost, slika tj. preslikava sliku i time kao da ga slika gleda. Na nedovršen, sirov i automatski način moje tijelo čini isto u videoperformansu.

Nakon tog performansa dolazi do logičnog slijeda razvoja ideje, tj. do nastavaka ove priče te nastaje pjesma „*Napisani čovjek*“. U njoj opisujem čovjekovu figuru kroz koju propitkujem ideju „napisanog figurativnog svijeta“, posebno čovjeka. Središnji motiv videoperformansa, ogledalo, postaje polazište koje će me odvesti do otiska pjesme „*Napisani čovjek*“ na staklo. Dok je ogledalo na neki način limitirano samo onim što može reflektirati, staklo nije. Staklo je transparentno. Upravo transparentnost postaje odgovor na refleksiju stvarnosti (čovjeka) koju promatram u performansu.

U kontekstu svojih radova transparentnost stakla koristio je i umjetnik Joseph Kosuth. U radu *The Square Root of Minus One, No. 6*. 1988.godine Kosuth otiskuje na staklo, u tehnici sitotiska, citat iz eseja *Negation* Sigmunda Freuda. Citat glasi: „I should like to take this into me and to keep that out of me“. U prijevodu: „Volio bih ovo uzeti u sebe i to držati izvan sebe.“. Na zid otiskuje filozofski izraz „*monás*“ grčkim alfabetom koji se vidi pročitati kroz staklo no dio izraza izlazi iz margina stakla. S druge strane nalazi se metalna pločica na kojoj piše „Kvadratni korijen minusa jedan“ i ispod „ $\sqrt{-1}$ “. Monada (grčki *μονάς*: jedinica, jedinstvenost, sam) je nedjeljiva jedinica. Prema Pitagori izraz za Boga, prvo biće ili

¹ Miško Šuvaković, *Pojmovnik suvremene umjetnosti*, Horetzky, Zagreb Vlees & Beton, Ghent, 2005., Zagreb, pojam *Pogled*

cjelokupnost svih bića. Ovdje je Kosuth spojio matematiku, psihologiju i filozofiju otvarajući temu jedinstva. Ovaj rad sam izdvojila jer Kosuth ovom grafikom izlazi iz okvira tradicionalne grafike.²

Slika 1. Joseph Kosuth, *The Square Root of Minus One, No. 6*, 1988.

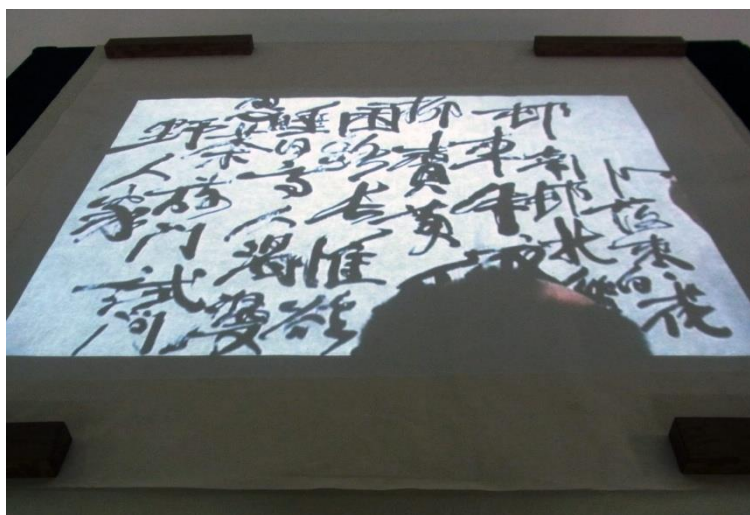
Nakon pisanja prve poeme dezintegracijom dolazim do dvije nove varijacije koju svaku posebno otiskujem na zasebno staklo. Dolazi do dezintegracije poeme koju pišem u dvije nove varijacije. Svaku od tri poema otiskujem na posebno staklo. Originalna pjesma simbolizira figuru koju vidimo frontalno, izdvojene riječi na drugom staklu su ta ista figura/ideja u skraćanju, treći oblik pjesme predstavlja bilo koju drugu perspektivu na istu figuru. Odabirom vlastitog rukopisa pri otiskivanju pjesama želim rasteretiti pojam čitljivosti i referirati se na ulogu rukopisa u radu. Rukopis u ovom radu nije samo aspekt koji analiziram, nego može imati i ulogu crteža ili apstrakcije. Problematikom teksta i njegove čitljivosti te apstrahiranjem istog bavi se i umjetnik Qiu Zhijie u radu *Calligraphy of Written Backward*. Zhijie je naučio pisati kinesku kaligrafiju unatrag te izvodi videoperformans u kojem piše unatrag. Smatra da element pokreta u njegovom pisanju postaje središte pozornosti umjesto značenja teksta. Qiu Zhijie izjavljuje sljedeće o svome radu: „Papir pulsira živahnim pokretima kista koji su suptilni i neuhvatljivi poput ptičjih tragova u snijegu.“³

² Izvor <https://art.daimler.com/en/artwork/the-square-root-of-minus-one-no-6-joseph-kosuth-1988-2/>, otvoreno 3. rujna, 2020.

³ Izvor <https://old.ravenel.com/artwork.php?id=78&lan=en>, otvoreno 5. rujna, 2020

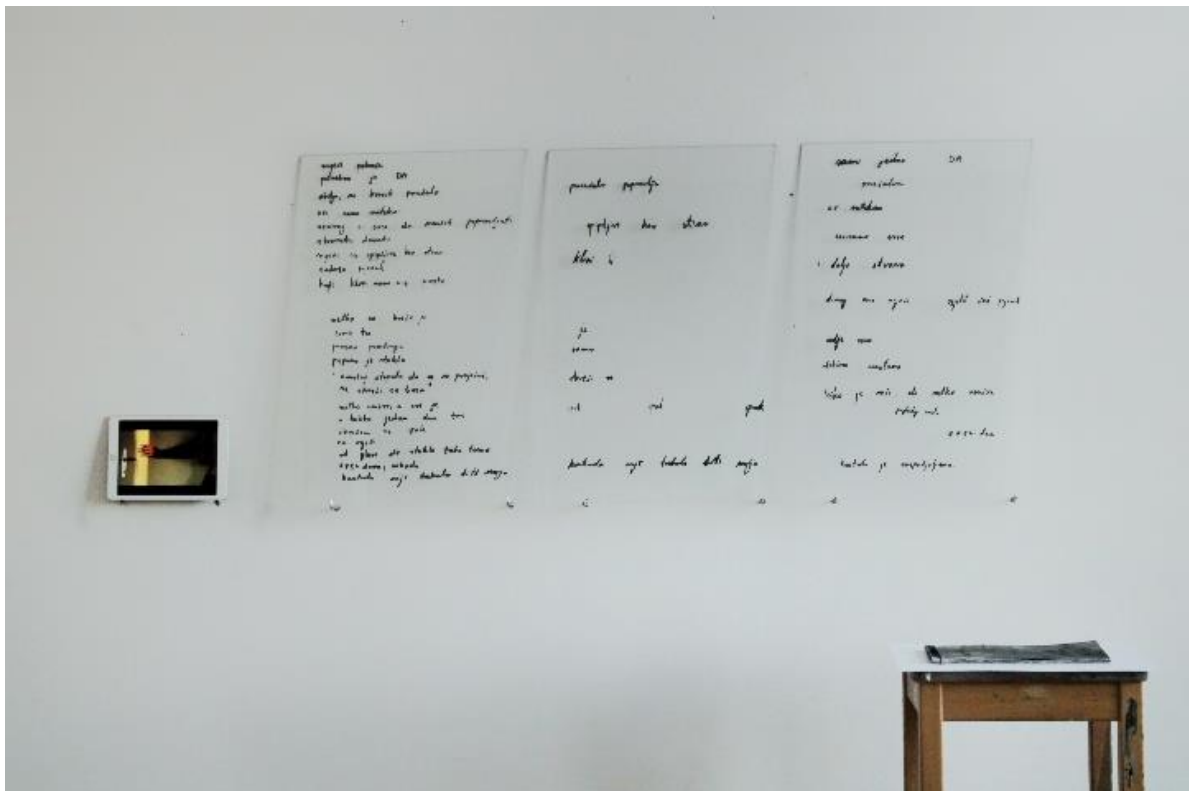
Slika 2. Qiu Zhijie, *Calligraphy of Written Backward (Sand of Silk-Washing Stream)*, 1969.

Slika 3. Qiu Zhijie, *Calligraphy of Written Backward (Sand of Silk-Washing Stream)*, 1969.

Sve varijacije završnog rada koje su nastajale u međuvremenu bile su nazadovanje, odnosno napredak, stvarajući umjetnički proces. Nadovezujući se na procesualnu umjetnost kojoj je glavni dio transformacija djela ili proces intervencije djela u prostoru. U procesualnoj umjetnosti događaji se ne prikazuju slikom, fotografijom ili filmom, nego se ostvaruju u realnom vremenu i prostoru. Dijagram, fotografija, film ili tekstualni opis su dokumenti umjetničkog djela koje se dogodilo. Šuvaković razlikuje⁴:

1. procesi s ljudskim tijelom i ponašanjem (rituali, oblici ponašanja, činjenje i proizvodnje)
2. procesi s predmetima i prostornim odnosima predmeta (premještanje predmeta u prostoru, kretanje i uravnoteženje predmeta ili predmetne strukture u gravitacijskom polju, na i u vodi)
3. procesi s transformacijom materije i energije

Slika 4. Rad postavljen u prostoru

⁴ Miško Šuvaković, *Pojmovnik suvremene umjetnosti*, Horetzky, Zagreb Vlees & Beton, Ghent, 2005., Zagreb, pojam *Procesualna umjetnost*

3. Poezija

Pjesma „*Napisani čovjek*“ ima tri verzije, to su tri perspektive unutar ideje rada. Pjesme, njihova objašnjenja i analize mogu se ovdje iščitati.

Napisani čovjek – izvorna verzija

riječi pokreću

potrebno je DA

zbilja, ne koristi povećalo

oči samo nateknu

seciraj si srce da naučiš popravljati

stvarati, davati

riječi su opipljivije kao stvar

sadrže pijesak

koji klizi nam niz prste

netko se kreće, ja

sama tu

prazna prostorija

prepuna je stakla

"omotaj stopala da se ne posiječeš,

ne okreći se bosa"

netko umire, a sve je

u taktu, jedan, dva, tri

okrećem se ipak

na riječi

od glave do stakla treba točno

7754 dana, nikada

kontrola nije trebala biti moja

Pisanjem ove pjesme si postavljam pitanje figurativnosti, može li se ljudska figura u pisanom obliku smatrati figuracijom? Opis ljudske figure u pjesmi pišem na temelju vlastitog doživljaja figure, odnosa s figurom i stiliziram ih birajući ključne elemente čovjeka kao fizičkog bića.

Načini i riječi koje opisuju doslovni dio tijela:

- Riječ – mozak, glava, portret
- Riječ „*da*“ – govor, usne, grlo
- Korištenje povećala – oči, pogled, materija
- Secirano srce – prsa, srce, osjećaji, tjeskoba
- Pijesak, prsti – ruke, dlanovi koje asociram sa stvaranjem radova koji su prolazni kao pijesak, vrijeme koje je važno u procesu, pijesak koji je simbol vremena.
- Prostorija – Da bismo mogli prikazati čovjeka potreban je prostor, stoga opisujem prostoriju. Figura je sama u prostoriji, ali i nije jer osjeti svoju prisutnost i borbu što iduće napraviti. Istražujem transparentnost stakla kao motiva u vizualnoj umjetnosti.
- Prostorija je puna stakla – Govori nam se da zaštitimo stopala, da se ne posijećemo i da se ne okrećemo bosi jer se nešto, u pravilu, može dogoditi (strah od nepoznatog). – stopala, noge, pokret, hod. No, figura se okreće bosa i tim okretanjem se vraća na početak pjesme. Od glave do stakla (koje je postalo dio tog tijela jer je prehodala taj krug po staklu).

- Kontrola nije trebala biti moja – ako ne postoji kontrole staklo se razbija i zato se ne smijemo okrenuti jer se možemo posjeći, ali figura se hrabro okreće, staklo postaje dio ove ljudske figure. Staklo postaje integrirano u ovo biće, u ovu figuru.
- 7754 – na kraju pisanja pjesme dodajem broj dana koliko sam živa do dana kad sam napisala pjesmu - 7754 dana. Dualnost brojanja/odbrojavanja, takt, broj dana življenja i istraživanja. Da bih napravila pregled misli unosim simboliku okretanja u zadnjim stihovima, ponovljeni sken napisanog čovjeka.

Stilsko izražajno sredstvo koje prevladava u pjesmi je opkoračenje, stilska figura u kojoj se značenje jednog stiha prenosi na idući. Opkoračenje koristim s ciljem rasterećenja težine stihova. Čitatelj može iz stihova zaključiti više ishoda i primijeniti ih svojem pogledu na ljudsku figuru.

Drugi oblik pjesme s izvedenim riječima "*Napisani čovjek*"

Povećalo

Popravlja

Opipljive kao stvar

Klizi ti

Ja

Sama

Okreći se

Ipak

Kontrola nije trebala biti moja

Treći oblik pjesme "Napisani čovjek"

Samo jedno DA

Povećalom

Oči nateknu

Secirano srce

Daje i stvara

Diraj ove riječi

Osjetit ćeš da su pijesak

Ovdje sam

Staklom omotana

Teško je reći, ali netko umire

7754 dana već

Kontrola je raspoređena

4. Izvedba

Rad je podijeljen u tri dijela. Prvi dio je videoperformans u trajanju od 2 minute. Drugi dio rada su tri otiska na staklu u tehnici sitotiska (propusni tisak). Treći dio rada je artist book u tehnici kolografije (duboki tisak) i sitotiska s 12 otisaka, u dva primjerka.

4.1. Tehnička izvedba rada

Videoperformans u trajanju od 2 minute sniman je kamerom u HD rezoluciji.

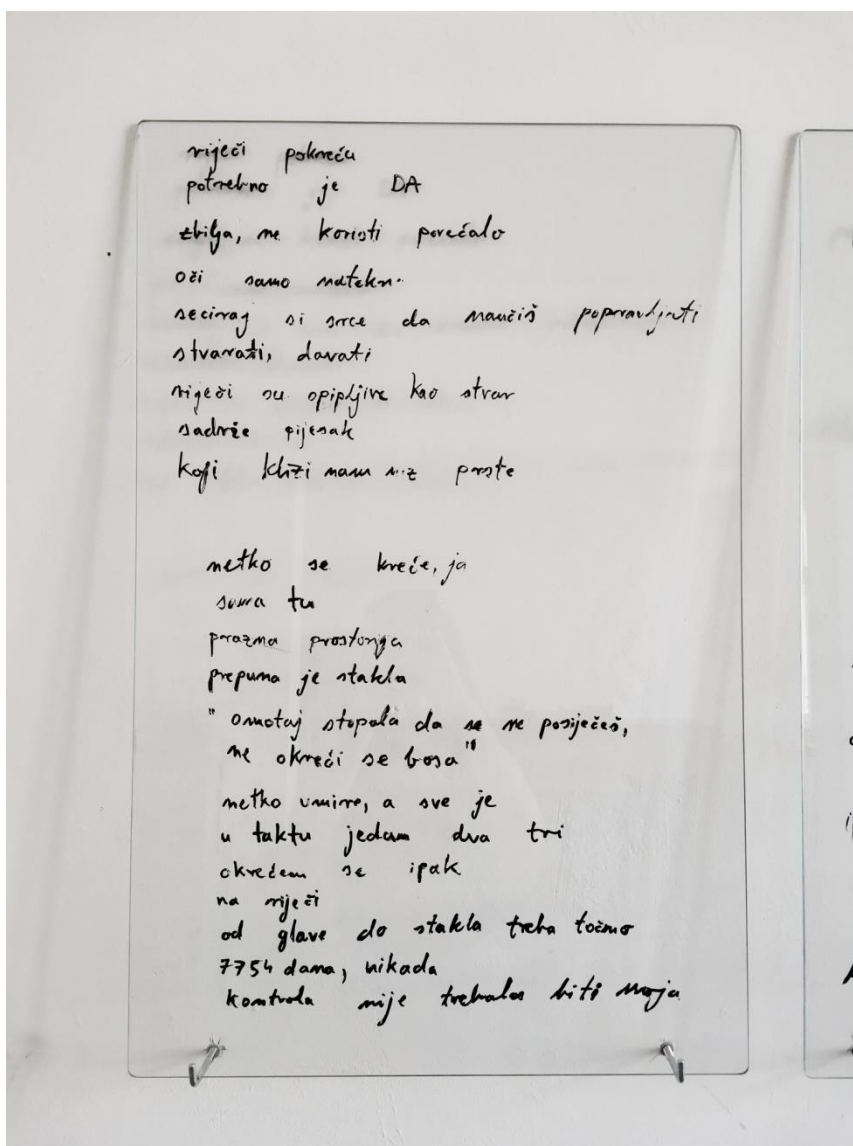
Slika 5. Screenshot iz videoperformansa

Slika 6. Screenshot iz videoperformansa

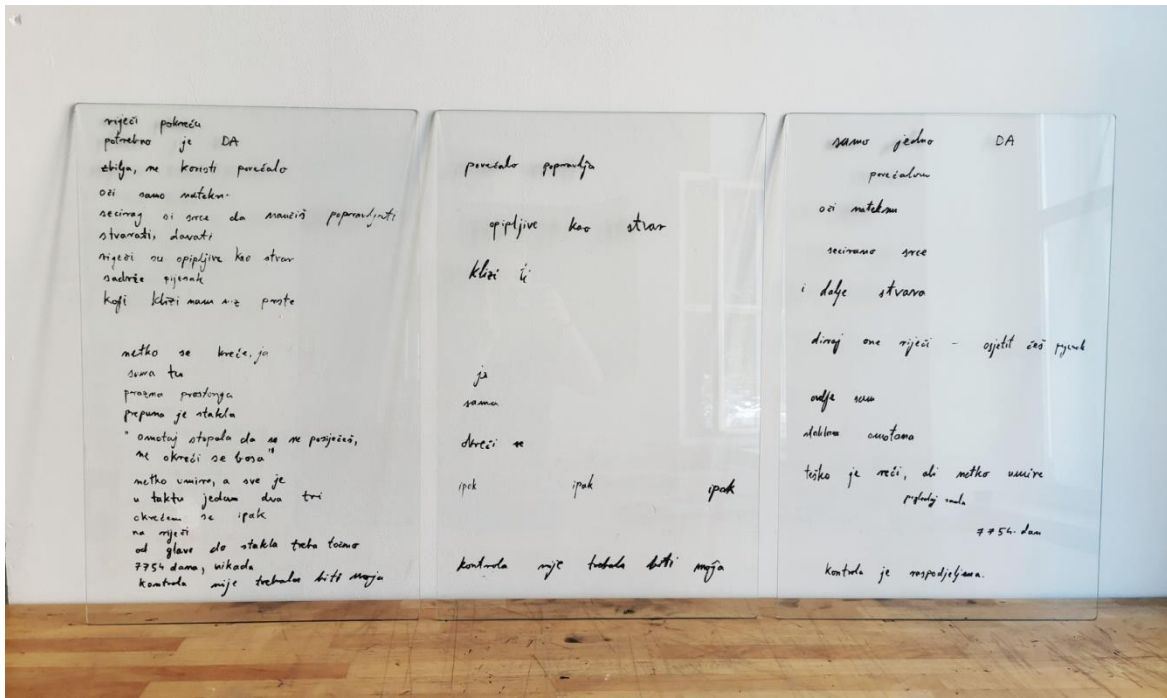
Otisci na staklu otisnuti su u tehnici sitotiska. Sitotisak je grafička tehnika propusnog tiska, koju još zovemo serigrafija ili svileni tisak. Tehnikom sitotiska protiskujemo boju ili boje kroz tiskovnu formu, kojoj su tiskovni elementi propusni za boju, a slobodne površine nisu. Sito je izrađeno od svilene ili sintetičke tkanine, napeto je na okvir. Sito se prevlači

fotoosjetljivom emulzijom. Kako bi otisnuli željeni motiv moramo ga prvo prenijeti na transparentni predložak, a taj predložak položiti na sito. Osvjetljivanjem sita motiv se preslikava na sito stvarajući propusni dio sita (tiskovni elementi) u obliku željenog motiva, dok ostali dio sita ostaje nepropustan (slobodne površine). Otiskujemo pomoću gumenog noža (raklom) koji protiskuje boju kroz tiskovne elemente. Tiskati se može na najrazličitije tiskovne podloge, bez obzira na to jesu li upojne ili ne. Tiskati se može na tkaninu, papir, keramiku, metal, staklo itd. Boje za sitotisak razlikuju se prema načinu pripreme. Mogu se razrjeđivati razrjeđivačima ili vodom, mogu biti sjajne ili matirane ili s posebnim efektom.⁵

Slika 7. Otisak sitotiska na staklu

⁵ Izvor <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=56270>, otvoreno 24. kolovoza 2020.

Slika 8. Grafike na staklu

Artist book sastoji se od 12 stranica otisaka u tehnici karton tiska, tj. kolografije. Kolografija je vrsta karton tiska. Riječ kolografija dolazi od grčke riječi *koll* ili *kolla* što znači ljepilo i *graph* što znači crtanje ili trag. Karton tisak spada u grafičke tehnike visokog tiska, dok se kolografija može otiskivati i na način na koji otiskujemo visoki i duboki tisak. Za izradu matrice mogu poslužiti raznoliki materijali i zbog toga je tehnika slobodna i daje puno mogućnosti. Materijali poput tkanine, kartona s teksturom, folija, brusni papir, ljepilo, konac, žica, lišće može poslužiti u izradi matrice.⁶ Podloga matrice je karton ili drvo. Tehnikom se postižu različiti tonški efekti ovisno o dubini reljefa i teksturama koje se nalaze na ploči. Boja se može nanositi površinski, na visokim dijelovima i otisnuti procedurom visokog tiska. Također, boja se može utrljati u pore i dubine ploče i otisnuti procedurom dubokog tiska. Na ideju kolografije došao je umjetnik Glen Alps 1955. godine.⁷

⁶ Izvor <https://hr.izzi.digital/DOS/3500/3535.html>, otvoreno 30. kolovoza 2020.

⁷ Izvor <http://www.discovergraphics.org/collography.htm>, otvoreno 30. kolovoza 2020.

Slika 9. Otiskivanje kolografije

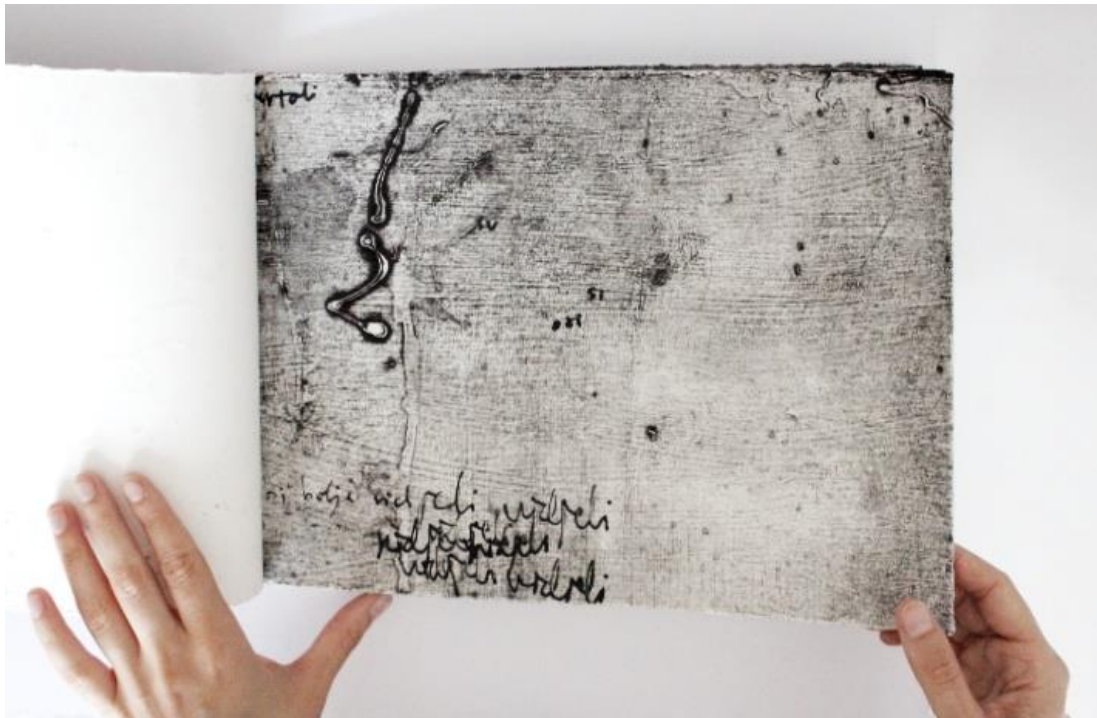
Slika 10. Odabir otisaka kolografije za Artist book

4.2 Artist book i rukopis

Artist book sastoji se od 12 otisaka koji zaokružuju cjelinu, no najviše od svega - proces. U izradi kolografskih ploča za Artist book koristila sam ljepilo. Ljepilo nanosim na ploče rukama i kistovima koje grebem, kapljem, razrjeđujem i na nekim od dijelova brusim s brusnim papirom nakon sušenja ljepila. Brz i ekspresivan način nanošenja ljepila na ploče je performativan. Druga faza podrazumijeva sitotisak s riječima koje nisu uvijek potpune i čitke. Na poetičan i organski način rad se raspada, kontrola nestaje u formama poteza i nepotpunim riječima. U konačnici, 12 otisaka uvezujem crnim koncem u stilu japanskog uveza knjiga u dva primjerka.

Slika 11. Izrada prozirnih folija za sitotisak i Artist book

Slika 12. Artist book

Vlastiti rukopis također koristim i u otisku pjesama na staklu. Ukomponiranjem rukopisa referiram se na kontrolu i problematiku čitkosti. Oslobađanjem potrebe da su riječi u potpunosti čitke svima, dolazim do samog osjećaja i moje direktnosti prema pjesmi. Moj rukopis će nekome biti čitljiv, dok će ga netko vidjeti kao crtež. Vlastiti rukopis preispitujem kroz grafologiju, vještinu koja proučava rukopis. Grafologija koristi proučavanje rukopisa kao sredstvo za analizu karaktera i osobina. Prosuđuje karakter i zasniva se na pretpostavci da između rukopisa i karaktera postoji psihofiziološki odnos te tvrdi da otkriva ono o čemu osoba misli, kakav joj je ego i kakva joj je struktura osobnosti, i osobine koje nas mogu sputavati u životu. Sve to grafologija, još od antičke grčke i Kine u 1. stoljeću, proučava na temelju automatizma i podsvijesti koje se preslikava na površinu dok pišemo. Neke od karakteristika rukopisa koje grafologija proučava su – jačina pritiska olovke na papir, položaj slova, nagnutost slova, zašiljenost/zaobljenost, otvorenost ili zatvorenost slova, „nečitkost“, urednost, izostavljanje slova i znakova itd. Grafolozi mogu davati i stručne analize za sudska vještačenja i pomažu u kriminalistici pri utvrđivanju identiteta osobe.

sumo jedno DA
povećalom
oči matkama
seciramo srce
dalje stvarva
dirvoj one riješi - osjetit čiš pijesak
ovdje sam
staklom omotana
teško je reći, ali metko umire
posljednj suča
7756. dan
kontrola je raspodjeljena.

Slika 13. Pripremna folija za sitotisak, marker na prozirnoj foliji

Tablice u nastavku prikazuju neke od zaključaka i objašnjenja što znače pojedine karakteristike pisanja i oblici slova i riječi:

Characteristic	Handwriting Traits	
Depression	Downward base lines, terminal stroke of last letter fall, descending lines, letters form crumble.	
Diplomacy	Terminal letter diminishing, artificiality, upright script, closed ovals	
Economy	Narrow script, narrow spacing between letters and words.	
Egoism	Very full capital 'I's, slant to the left, large capitals, flourishing and underlining's in signature.	
Eroticism	Fullness in the lower zone. Left tending movements in the lower zone with pressure, ink filled loops.	
Firmness	Angles, regular script, strong t bars.	
Flexibility	Thready connection, upright script.	
Generosity	Wide spacing of words, right extension of terminal strokes.	

Slika 14. Usporedba osobina rukopisa i karaktera osobe ⁸

FEATURES	HANDWRITING TRAITS
Progressiveness	Right slant, high placed i dots and t bars, speed, ascending lines.
Rationality	Simplification, straight lines, upright script, firm t bars, low placed i dots.
Receptivity	High pressure with an irregular script.
Reserve	Arcades, wide right margin, upright script, wide lower margin, narrow script with pressure.
Sensitiveness	Extreme right slant, wavering lines, pressure with irregularity.
Sensuality	Ink filled loops, fullness in the lower zone.
Shyness	Absence of ornamentation, oversized upper and lower zones, wide right margin.
Sociability	Connected script, garlands, right slant, wide script with pressure.
Spirituality	Sharpness, exaggerated extensions in the upper zone, light pressure.

Slika 15. Usporedba osobina rukopisa i karaktera osobe ⁹

⁸ Izvor <https://www.handwriting-graphology.com/handwriting-analysis-chart/> otvoreno 30. srpnja 2020.

⁹ Izvor <https://www.handwriting-graphology.com/handwriting-analysis-chart/> otvoreno 30. srpnja 2020

Prijevod prijašnjih tablica:

karakteristike	osobine rukopisa
Depresivnost	Osnovne linije idu prema dolje, posljednji potez u riječi ide prema dolje, silazne linije, slova se raspadaju
Diplomacija	Prvo slovo je svjetlije, posebnost slova, uspravno pisanje, zatvorena ovalna slova
Ekonomičnost	Sužavanje riječi, sužavanje između slova i riječi
Egoizam	Puno početno slovo "I" nagnuto na lijevo, ogromna prva slova, povećavanje i podcrtavanje potpisa
Čvrstoća	Šiljasti rubovi, snažno slovo t, ravno pisanje
Fleksibilnost	Spajanje svih slova, tekst ide prema gore
Velikodušnost	Široko pisanje riječi, desno proširenje zadnjih poteza

10

karakteristike	osobine rukopisa
Progresivnost	Desni nagib, visoke točke na slovu i i crtice na slovu t, brzina pisanja, uzlazne linije
Racionalnost	Pojednostavljivanje, ravne linije, pisanje prema gore, deblja crtica na slovu t, niska točka na slovu i
Receptivnost	Snažni pritisak pri pisanju i nepravilan tekst
Rezerviranost	Arkade, široka desna margina, tekst ide prema gore, široka donja margina, sužen tekst sa snažnim pritiskom
Osjetljivost	Snažan desni nagib, zaobljene linije, neredovni pritisak
Senzualnost	Ispunjeni zaobljeni dijelovi, punoća u donjoj zoni teksta
Sramežljivost	Manjak ukrašavanja, prevelike gornje i donje zone, široka praznina na desnoj margini
Društvenost	Spojani tekst, girlande, nagib u desno, široki tekst s pritiskom
Spiritualnost	Oštrina, pretjerani nastavci u gornjoj zoni, lagani pritisak

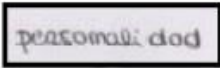
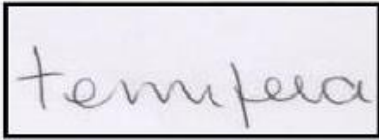
11

¹⁰ Prevedeno i prilagođeno prema Handwriting & Graphology, URL: <https://www.handwriting-graphology.com/handwriting-analysis-chart/> otvoreno 30. srpnja 2020.

¹¹ Prevedeno i prilagođeno prema Handwriting & Graphology, URL: <https://www.handwriting-graphology.com/handwriting-analysis-chart/> otvoreno 30. srpnja 2020.

Analizirajući vlastiti rukopis primjećujem ponavljanje u pretjeranim produženjima u gornjoj zoni teksta i neregularan pritisak što, prema grafologiji, sugerira na spiritualnost i osjetljivost. Čest je i širok razmak između riječi i desna margina je često široko ostavljena prazna što, prema tablicama, sugerira na sramežljivost, darežljivost i rezerviranost. Riječi pišem široko što predstavlja proširenje, aktivnost, samopouzdanje, volju za djelovanjem, entuzijazam, ali i superiornost, aroganciju, slabo shvaćanje stvarnosti i impulzivnost.

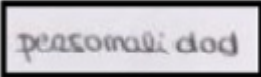
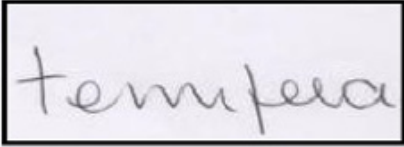
Handwriting & Graphology			Size of Handwriting	
	Small		Large	
(+)	Objective concentration Sense of reality Sober moderation Modesty No wish to be the center of attention Little urge toward expansion		Activity Expansion Willingness to act Self-confidence, certainty Emotional demands Enthusiasm	
(-)	Lack of dynamism Passivity Inhibition Feeling of inferiority Depression Insecurity		Unceasing activity Weak grasp of reality Naivete Superiority Arrogance Impulsivity	

Size of Handwriting	
Small	Large
	

Slika 16. Usporedba sitnog i krupnog rukopisa ¹²

¹² Izvor <https://www.handwriting-graphology.com/handwriting-analysis-chart/> otvoreno 2. rujna 2020.

Prijevod prijašnje tablice:

Veličina rukopisa		
	uski rukopis	široki rukopis
(+)	<ul style="list-style-type: none"> ○ Objektivna koncentracija ○ Osjećaj stvarnosti ○ Umjerenost ○ Skromnost ○ Nema potrebu za središtem pozornosti ○ Manji nagon za ekspanziju 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Aktivnost ○ Ekspanzija ○ Volja za djelovanjem ○ Samopouzdanje, samouvjerenost ○ Emocionalni zahtjevi ○ Entuzijizam
(-)	<ul style="list-style-type: none"> ○ Nedostatak dinamičnosti ○ Pasivnost ○ Kočenje ○ Inferiornost ○ Depresija ○ Nesigurnost 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Neprestana aktivnost ○ Slabije shvaćanje stvarnosti ○ Naivnost ○ Superiornost ○ Arogancija ○ Impulzivnost
		

13

¹³ Prevedeno i prilagođeno prema Handwriting & Graphology, URL: <https://www.handwriting-graphology.com/handwriting-analysis-chart/>, otvoreno 2. rujna 2020.

5. Zaključak

Ideja za ovaj rad nastala je u prosincu 2019. godine i rezultirala je umjetničkim procesom. Ovaj rad mi daje dodatnu hrabrost u igri spajanja medija. Spojila sam, prilagođavala i simultanim napretkom medija ujedinjavala videoperformans, grafiku i poeziju u jednu cjelinu koja me naučila prihvaćanju svakog dijela procesa. Korištenjem tih medija dolazim do novih spoznaja o njima, isto tako i o sebi dok se bavim tim medijima. Videoperformansom, koji često koristim kao skicu za vlastite ideje, opuštam brzopletost u stvaranju radova. Kroz grafiku učim uživati u procesu te učiti iz njega korak po korak, strpljenjem sažimati „proboje“ tj. nastanke novih ideja. Pisanje poezije zaokružuje tezu ovog rada. Poezijom odcjepljujem realnost koju svi vidimo drugačije te ju prebacujem u likovni rad. Podsjećam promatrača na važnost naših misli i slike koju predočavamo, jer je misao naš originalni alat – neopipljiva je i krhka. Percepcija stvarnosti može pokrenuti novu priču i koncept, teoriju, volju za istraživanjem i stvaranjem ako se zaustavimo i sagledamo sebe i svoj pogled kreirajući metasliku svog uma u svom umu.

6. Sažetak

Praktični dio završnog rada „Napisani čovjek“ podijeljen je u tri dijela. Prvi dio sadrži videoperformans u trajanju od 2 minute. Drugi dio sastoji se od 3 otiska na staklu u tehnici sitotiska (propusni tisak). Treći dio rada je artist book od 12 stranica u tehnici kolografije (duboki tisak) i sitotiska.

Cilj rada bio je raspoznati pojmove pogleda i materije, spojiti književnost i vizualnu umjetnost te podsjetiti na raspadljivost stvarnosti koju vidimo i percipiramo na jedinstveni način. To činim pomoću riječi i vlastitog tijela.

Puštanjem kontrole nad percepcijom stvarnosti susrećemo se s pitanjem što je figurativno, odnosno apstraktno i kako zapisani svijet djeluje pojedincu. Dok čitam, zamišljam figurativno – dok pišem, stvaram crtež rukopisom koji se može protumačiti kao apstrakcija. U procesu nastanka rada dolazi do dezintegracije vlastite slike ljudske figure i time rad završava.

Ključne riječi: pogled, čovjek, pisanje, kontrola, rukopis, dezintegracija (čišćenje).
Keywords: sight, human, writing, control, handwriting, disintegration (cleansing).

7. Popis slika

Slika 1. Joseph Kosuth, *The Square Root of Minus One, No. 6*, 1988.

Slika 2. Qiu Zhijie, *Calligraphy of Written Backward (Sand of Silk-Washing Stream)*, 1969.

Slika 3. Qiu Zhijie, *Calligraphy of Written Backward (Sand of Silk-Washing Stream)*, 1969.

Slika 4. Rad postavljen u prostoru

Slika 5. Screenshot iz videoperformansa

Slika 6. Screenshot iz videoperformansa

Slika 7. Otisak sitotiska na staklu

Slika 8. Grafike na staklu

Slika 9. Otiskivanje kolografije

Slika 10. Odabir otisaka kolografije za Artist book

Slika 11. Izrada prozirnih folija za sitotisak i Artist book

Slika 12. Artist book

Slika 13. Pripremna folija za sitotisak, marker na prozirnoj foliji

Slika 14. Usporedba osobina rukopisa i karaktera osobe

Slika 15. Usporedba osobina rukopisa i karaktera osobe

Slika 16. Usporedba sitnog i krupnog rukopisa

8. Literatura

1. T. Milovac, S. Kalčić, A. Majača, B. Franceschi, INSERT Retrospektiva hrvatske video umjetnosti, Muzej suvremene umjetnosti, 2008., Zagreb
2. Berislav Valušek, Božidar Jurjević Performances _90.....02_, Kratis, Hrvatsko društvo likovnih umjetnika, 2003., Zagreb
3. Stigter Sanneke. How material is conceptual art? From certificate to materialization: installation practices of Joseph Kosuth's 'Glass (one and three), Amsterdam University Press, 2011, Amsterdam
4. Mladen Stilinović, Nula iz vladanja - Zero for conduct, 2013., Zagreb
5. Miško Šuvaković, Pojmovnik suvremene umjetnosti, Horetzky, Zagreb Vlees & Beton, Ghent, 2005., Zagreb

Internetski izvori:

1. Handwriting and Graphology, URL: <https://www.handwriting-graphology.com/handwriting-analysis-chart/>
2. Nordquist, Richard. 2019. *Graphology (Handwriting analysis)*, URL: <https://www.thoughtco.com/graphology-handwriting-analysis-1690917>
3. Kosec, Martina; Nikolić, Romana; Ružić, Petra. *Opažam, oblikujem 6. Udžbenik likovne kulture, Profil – Klett*, URL: <https://hr.izzi.digital/DOS/3500/3535.html>
4. Handwriting and Graphology, URL: <https://www.handwriting-graphology.com/handwriting-analysis-chart/>
5. Discover Graphics: Collography, URL: <http://www.discovergraphics.org/collography.htm>